

# PLA DE POLÍTQUES DE DONES

2016-2017

**AJUNTAMENT DE TORTOSA**

# ÍNDIX

## 1. INTRODUCCIÓ

|                                                                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| PRESENTACIÓ.....                                                                                                  | 5  |
| MARC TEÒRIC I CONCEPTUAL.....                                                                                     | 6  |
| MARC NORMATIU.....                                                                                                | 7  |
| PRINCIPIS I MECANISMES PER LA IGUALTAT DE GÈNERE I IGUALTAT<br>DE GÈNERE COM A FITA DE LES POLÍTIQUES LOCALS..... | 10 |

## 2. SITUACIÓ ACTUAL. ANÀLISI DE LA REALITAT

|                                                                           |    |
|---------------------------------------------------------------------------|----|
| SITUACIÓ DEMOGRÀFICA I ESTUDI ESTADÍSTIC DE LA POBLACIÓ<br>PER SEXES..... | 11 |
|---------------------------------------------------------------------------|----|

EL MUNICIPI DE TORTOSA

DADES DEMOGRÀFIQUES DEL MUNICIPI

ESTADÍSTIQUES SEGONS SEXE I NACIONALITAT.

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ MIGRATÒRIA

EL PROBLEMA DE L'EXCLUSIÓ SOCIAL. DONES EN RISC  
D'EXCLUSIÓ SOCIAL I POBRESA

L'ASSOCIACIONISME DE DONES

## 3. ELS EIXOS ESTRATÈGICS EN EL PLA DE POLÍTIQUES DE DONES, OBJECTIUS I MESURES

|                                       |    |
|---------------------------------------|----|
| INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS GENERALS..... | 16 |
|---------------------------------------|----|

**Eix 1: Incorporar les polítiques de dones en tots els àmbits de la gestió municipal..... 17**

1.1 Conèixer i divulgar la situació de la dona tortosina, les situacions de desigualtat i les causes que les provoquen.

1.2 Sensibilitzar al personal de l'administració pública, a les entitats privades i als col·lectius professionals sobre la igualtat d'oportunitats entre homes i dones

**Eix 2: Fomentar iniciatives culturals i d'oci que afavoreixin la igualtat d'oportunitats entre dones i homes..... 19**

2.1 Reconèixer i valorar el treball, la cultura i les activitats de les dones.

**Eix 3 : Fomentar la coeducació i la formació en la igualtat d'oportunitats..... 20**

3.1 Fomentar la coeducació i la formació en la igualtat d'oportunitats

**Eix 4: Impulsar la participació i integració de les dones en l'activitat pública ..... 22**

4.1 Promoure la participació de les dones en llocs de responsabilitat

4.2 Cooperar amb les associacions de dones per promoure la igualtat d'oportunitats.

**Eix 5: Promoure iniciatives que facilitin la conciliació de les responsabilitats personals, familiars i laborals..... 24**

5.1 Sensibilització de la societat en la necessitat de fer compatible el context familiar i laboral de les dones.

|                                                                                                                                                            |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Eix 6: Implicar a les dones en la creació d'un hàbitat adient i en la potenciació d'una relació respectuosa de la societat amb el medi ambient.....</b> | <b>26</b> |
| 6.1 Fomentar la participació de les dones en la construcció de la nostra ciutat                                                                            |           |
| 6.2 Adequar les polítiques d'habitatge, medi ambient i transport públic a les necessitats d'organització de la vida quotidiana.                            |           |
| <b>Eix 7: Millorar l'ocupabilitat de les dones .....</b>                                                                                                   | <b>26</b> |
| 7.1 Conèixer la realitat de les dones de la ciutat entorn al món de treball.                                                                               |           |
| 7.2 Fomentar la participació de les dones en una formació ocupacional que correspongui a les seves necessitats.                                            |           |
| 7.3 Fomentar les iniciatives de creació d'empreses per part de dones.                                                                                      |           |
| <b>Eix 8 : Promoure la presència i participació de les dones en tots els nivells de pràctica esportiva .....</b>                                           | <b>27</b> |
| <b>Eix 9 :Promoció de la salut de les dones .....</b>                                                                                                      | <b>28</b> |
| 9.1 Impulsar la prevenció de les dones en temes de salut a través de la formació i la sensibilització.                                                     |           |
| 9.2 Impulsar programes que tractin de forma especialitzada les malalties que afecten a les dones.                                                          |           |
| <b>Eix 10 : Lluitar contra les formes de violència exercida per homes o dones.....</b>                                                                     | <b>29</b> |
| 10.1 Prevenir la violència envers les dones.                                                                                                               |           |
| 10.2 Realitzar actuacions per l'eradicació de la violència envers les dones.                                                                               |           |
| 10.3 Tractament integral de la violència de gènere.                                                                                                        |           |
| <b>4.IMPLANTACIÓ, SEGUIMENT I AVALUACIÓ .....</b>                                                                                                          | <b>32</b> |
| <b>5. METODOLOGIA D'ELABORACIÓ .....</b>                                                                                                                   | <b>34</b> |

# 1. INTRODUCCIÓ

## 1.1. Presentació

El Pla Local de Polítiques de Dones de l'Ajuntament de Tortosa vol ser un document que recull el compromís de tots els departaments, de mantenir o crear els dispositius necessaris per garantir un marc favorable que permeti continuar desenvolupant les actuacions que facin avançar cap a una Catalunya més justa i equilibrada.

L'objectiu fonamental de les actuacions en polítiques de dones és que les dones puguem gaudir plenament dels nostres drets de ciutadania i establir des d'aquesta nova situació nous pactes per compartir amb els homes totes les decisions que afecten la nostra vida col·lectiva. En definitiva, es tracta d'aconseguir una ciutadania plena que ens permeti participar de manera activa i superar els impediments que històricament s'han oposat a l'exercici dels nostres drets socials, polítics, econòmics i culturals.

La participació de la societat tortosina és un dels elements fonamentals en l'aplicació i seguiment del Pla; és per això que les actuacions que es plantegen impliquen a les diferents entitats, els serveis de l'Administració pública i els agents socials. El pla local de polítiques de dones dona continuïtat a l'anterior; per a l'elaboració del qual es va seguir un procés de participació de la ciutadania amb la col·laboració de diverses entitats, col·lectius, associacions, col·legis professionals i sindicats de Tortosa, i també, del personal tècnic de l'Ajuntament, partint d'una anàlisi i diagnosi de la realitat de les dones al municipi, per tal de conèixer quina és la situació actual i el punt de partida a partir del qual perfilar les línies d'actuació del Pla, tenint en compte les propostes realitzades en l'anterior, així com les actuacions que s'han fet al municipi durant la vigència d'aquest.

Tot això, tenint present el marc de les recomanacions i directives de la Unió Europea i el Consell d'Europa i les conferències mundials sobre la dona convocades per les Nacions Unides.

Traslladant els objectius del Pla d'Acció i Desenvolupament de Polítiques de Dones de l'Institut Català de les Dones a Catalunya (ICD) i dels seus projectes, es vol crear pel municipi un Pla que d'una banda, pugui garantir un ventall d'activitats i serveis destinats a la igualtat de gènere i les necessitats de les dones, i de l'altra banda, pugui servir de reflexió per part de la població envers la seva situació.

El Pla que aquí es presenta no és una declaració d'intencions, ja que recull mesures i accions avaluable en el seu conjunt i cada una d'elles en si mateixes. El Pla ha de ser entès com una guia, un full de ruta, que ens permeti definir les polítiques amb uns projectes, programes i actuacions a desenvolupar a curt i mitjà termini, tenint en compte que aconseguir la igualtat d'oportunitats i impossibilitar la discriminació no és una tasca fàcil ni proporciona resultats immediats, sinó que ha d'estar incorporada a una cultura de la tolerància i promoció d'estils de vida, on la convivència i el respecte a la diferència facilitin la millora de la qualitat de vida del conjunt de la societat. El Pla s'ha d'entendre

també com una eina flexible que permeti incorporar nous objectius i accions amb voluntat de millora.

## **1.2. Marc teòric i conceptual**

Aquest Pla implica la integració de la perspectiva de gènere en la intervenció pública, com a garantia del compliment dels principis democràtics d'igualtat i respecte a la diversitat, i com el mitjà més eficaç per fer que les dones aconseguixin la condició de ciutadanes de ple dret.

Aquest enfocament exigeix la consideració dels següents principis bàsics que es converteixen en principis rectors de les línies d'intervenció recollides en aquest Pla, i doten de sentit a les mesures que es presenten:

- La igualtat de tracte i oportunitats entre homes i dones, definida com a tota absència de discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, en qualsevol àmbit de la vida política, social o econòmica.
- L'adopció d'accions positives per part dels poders públics amb la finalitat de fer efectiu el principi d'igualtat. Mesures que seran específiques en favor de les dones per corregir situacions paleses de desigualtat de fet respecte als homes.
- La transversalitat o enfocament integral de gènere, que implica aplicar i integrar la perspectiva de gènere de forma activa en l'adopció i execució de les disposicions normatives de tots els poders públics, en la definició de les polítiques públiques en tots els àmbits i en el desenvolupament del conjunt de totes les seves activitats.
- La diversitat. El respecte a la diversitat és especialment important per abordar les necessitats i interessos de les dones, prestant una especial atenció a aquelles que es troben en situació de vulnerabilitat. L'heterogeneïtat que caracteritza a aquests grups de població així ho exigeix, entenent, d'altra banda que el respecte a la diversitat no exclou la recerca de referents comuns, ja que pel fet de ser dona, comparteixen els mateixos obstacles, que tenen la seva base en la discriminació per raó de gènere.

La igualtat de gènere s'entén com una relació d'equivalència, independentment del sexe de les persones. Es defineix com la capacitat de les dones i homes per a mobilitzar i gestionar recursos domèstics, comunitaris, nacionals i internacionals sobre bases igualitàries.

El concepte d'igualtat de gènere, doncs, significa la mateixa acceptació de les diferències entre dones i homes i dels rols que es desenvolupen a nivell social. Per tant, inclou el dret de ser diferent, sense que aquesta diferència suposi relacions desiguals de poder entre els sexes. En cap cas no pot esdevenir un factor de desigualtat, de subordinació, o implicar una jerarquització d'un gènere respecte l'altre.

La igualtat d'oportunitats és la política que pretén assegurar un accés equitatiu a l'ocupació i a les opcions professionals si es disposen dels mateixos coneixements, habilitats i requisits individuals per a l'accés, eliminant les barreres discriminatòries.

Pel que fa al *gender mainstreaming* o *transversalitat*, és una estratègia que consisteix en la integració sistemàtica de la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes en l'organització i la seva cultura, en els programes, en les polítiques i en les pràctiques a tots nivells. Implica incorporar la perspectiva de gènere en totes les polítiques i actuacions per tenir en compte les necessitats i els interessos tant de les dones com dels homes.

Aquest concepte ha esdevingut en els últims anys una de les estratègies predominants per a la igualtat de gènere, pel seu potencial revolucionari, ja que permet avançar cap a un enfocament més dirigit a la promoció de canvis estructurals a partir de la integració de la perspectiva de gènere en tots els àmbits polítics i en tots els nivells de definició, implementació i avaluació de les polítiques i accions que des de diferents àmbits es duen a terme.

### **1.3. Marc normatiu**

El dret de totes les persones a la igualtat i a la no discriminació és un dret universal. La igualtat d'oportunitats entre homes i dones està recollida en el marc legal internacional, de la Unió Europea, d'Espanya i de Catalunya.

#### ***Internacional***

**Carta de les Nacions Unides del 'any 1945**, en la qual es prohibeix la discriminació per raó de sexe i s'eleva, així, el principi d'igualtat entre dones i homes a l'esfera dels drets humans.

L'any 1967, l'Assemblea General de les Nacions Unides proclama la

#### **Declaració sobre l'eliminació de la discriminació contra la dona.**

Aquesta declaració és precursora de la Convenció de les Nacions Unides sobre l'eliminació de tota forma de discriminació contra la Dona (CEDAW), de l'any 1979, la qual entra en vigor en forma de tractat internacional el 1981.

**La Conferència de Drets de Viena**, proclama l'any 1993 que els drets humans de les dones i de les nenes són part integral dels drets humans universals.

Un referent important per a la consecució dels drets de les dones és la **IV Conferència Mundial de la Dona celebrada a Beijing al 1995, on el gender mainstreaming (transversalització de gènere) es posicionarà en l'agenda internacional**. A través de la Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, s'introdueix la igualtat i la no-discriminació per raó de sexe. En aquests documents es reflecteix la necessitat d'implicar totes les institucions i organismes públics, estatals i locals i a tota la societat, en la lluita pels drets de les dones i la millora de la seva situació.

#### ***Unió Europea***

A partir de l'entrada en vigor del **Tractat d'Amsterdam el 1999**, la igualtat entre dones i homes esdevé com un principi fonamental en la normativa europea,

establint un dels principis bàsics en la concepció de la ciutadania: la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

### ***Estat espanyol***

**La Constitució espanyola de 1978 (CE)** situa, en els seus articles 1.1, 14, 53.2, 9.2, 10.2, la igualtat entre totes les persones:

- Art. 1.1: Situa la igualtat com a valor constitucional que impregna tot l'ordenament jurídic.
- Art. 14: Proclama el dret a la igualtat davant la llei i a la no discriminació per raó de sexe.
- Art. 53.2: Es configura aquest dret com un dret especialment protegit.
- Art. 9.2: Consagra l'obligació dels poders públics de promoure les condicions perquè la igualtat de l'individu sigui real i efectiva.
- Art. 10.2: Estableix que les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la CE reconeix s'han d'interpretar de conformitat amb la Declaració universal de drets humans i els tractats i acords internacionals ratificats a Espanya.

**L'any 2004 es publica la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género**, que significa un pas endavant en la protecció de les víctimes que pateixen aquest tipus d'assetjament.

**Al març de 2007 cal destacar, la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (LOIEDH)**, que ha de contribuir a la equiparació entre homes i dones en tots els àmbits, especialment en l'àmbit laboral, la conciliació i la participació social i política.

### ***Catalunya***

**L'Estatut d'Autonomia de Catalunya de l'any 2006**, també promou en diferents articles la llibertat, la justícia i la igualtat entre totes les persones. S'incorpora la perspectiva de gènere en totes les polítiques públiques. Alguns articles a destacar són:

- Art. 4: 3. Els poders públics de Catalunya han de promoure els valors de la llibertat, la democràcia, la igualtat, el pluralisme, la pau, la justícia, la solidaritat, la cohesió social, l'equitat de gènere i el desenvolupament sostenible.
- Art. 19, 1 i 2:
  - 1.- Totes les dones tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal, i a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, maltractaments i de tota mena de discriminació.
  - 2.- Les dones tenen dret a participar en condicions d'igualtat d'oportunitats amb els homes en tots els àmbits públics i privats.
- Art. 41:
  1. Els poders públics han de garantir el compliment del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en l'accés a l'ocupació, la formació, la promoció professional, les condicions de treball, inclosa la

retribució, i en totes les altres situacions, i també han de garantir que les dones no siguin discriminades a causa d'embaràs o maternitat.

2. Els poders públics han de garantir la transversalitat en la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones en totes les polítiques públiques per tal d'aconseguir la igualtat real i efectiva i la paritat entre dones i homes.
3. Les polítiques públiques han de garantir que s'afrontin de manera integral totes les formes de violència contra les dones i els actes de caràcter sexista i discriminatori; han de fomentar el reconeixement del paper de les dones en els àmbits cultural, històric, social i econòmic, i han de promoure la participació dels grups i les associacions de dones en l'elaboració i l'avaluació d'aquestes polítiques.

Des de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, aprovat per la Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, la Generalitat de Catalunya ha obtingut competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere, respectant el que estableix l'Estat en exercici de la competència que li atribueix l'article 149.1.1 de la Constitució, que inclou en tot cas:

- 1- La planificació, el disseny, l'execució, l'avaluació i el control de normes, plans i directrius generals en matèria de polítiques per a la dona, i també l'establiment d'accions positives per a aconseguir eradicar la discriminació per raó de sexe que s'hagin d'executar amb caràcter unitari per a tot el territori de Catalunya.
- 2- La promoció de l'associacionisme de dones que aconsegueixen activitats relacionades amb la igualtat i la no discriminació i de les iniciatives de participació.
- 3- La regulació de les mesures i els instruments per a la sensibilització sobre la violència de gènere i per a detectar-la i prevenir-la, i també la regulació de serveis i recursos propis destinats a aconseguir una protecció integral de les dones que han patit o pateixen aquest tipus de violència.

En aquest sentit, la Generalitat ha publicat a la **Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista**.

Es tracta d'una llei global i transversal que eleva al màxim rang normatiu competencial l'exigència d'eradicació de la violència masclista.

Recentment, s'ha publicat la **Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes** que fa incís en assolir una igualtat efectiva de dones i homes i per tal de fer efectiva aquesta igualtat, la llei vol reforçar les mesures i els mecanismes concrets per a aconseguir que els poders públics de Catalunya duguin a terme polítiques i actuacions destinades a eradicar el fenomen de la desigualtat entre dones i homes.

*L'any 2008 es va publicar el VI Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya per al període 2008 a 2011, realitzat per l'Institut Català de les Dones, que estableix els eixos o línies estratègiques següents:*

1. Transversalització de les polítiques de dones a les administracions públiques.

2. Canvis culturals que transformin estructures i models patriarcal
3. Participació
4. Reorganització dels treballs i noves polítiques del temps
5. Qualitat de vida i cohesió social
6. Intervenció integral contra la violència masclista.

Posteriorment, es publica el *Pla estratègic de polítiques de dones de la Generalitat de Catalunya per al període 2012-2015*.

Concretament és un Pla innovador, perquè trasllada aquesta conceptualització de la política pública a l'àmbit estratègic i estableix quina ha de ser la metodologia de treball que faci possible que la perspectiva de gènere sigui present en tots els nivells i en totes les etapes de l'acció pública, i que sigui incorporada com a eina per avançar cap a la igualtat efectiva de dones i homes.

Aquest Pla estratègic de polítiques de dones no és un pla del QUE, sinó del COM, perquè aposta per la posada en pràctica d'aquestes dues estratègies (apoderament i transversalitat) i per fer-ho defineix un escenari de relacions i estableix una metodologia de treball comuna. Es tracta de transformar estructures i cultures de treball i de dotar l'administració d'un model de gestió pública més permeable i flexible, que doni resposta a les necessitats i expectatives de dones i homes, i més acollidor per a les dones, que valori i faci seves la saviesa i l'experiència femenina.

#### **1.4. Principis i mecanismes per a la igualtat de gènere i la igualtat de gènere com a fita de les polítiques locals**

Les polítiques de gènere han de contribuir a transformar l'anomenat sistema sexe-gènere, que implica unes relacions desiguals de poder entre els sexe (dones i homes). Veiem que el concepte de sexe està vinculat a les diferències sexuals, físiques, biològiques, mentre que el de gènere és un concepte que sorgeix per explicar les diferències socials i culturals; les connotacions i els valors atribuïts a allò masculí o femení (sexe social).

La igualtat de gènere significa la mateixa acceptació i valoració de les diferències entre dones i homes i dels diversos papers que juguem en la societat. Inclou el dret a ser diferent i no s'oposa a les diferències entre dones i homes. La heterogeneïtat i la diversitat s'han de celebrar, enriqueixen les societats, però en cap cas poden esdevenir un factor de desigualtat, de subordinació o implicar una jerarquització d'un gènere (o d'un sexe) respecte a l'altre. És per això que es dona cada vegada més valor, en la planificació, al treball sobre la construcció de feminitats i masculinitats alternatives com una línia ideològica a tenir en compte de manera preferent per incidir tant en els comportaments individuals com en els canvis de les condicions estructurals que es donen en les relacions de poder. Així doncs, caminar cap un nou concepte de masculinitat que afavoreixi relacions solidàries basades en la cooperació, la igualtat, la proximitat i el pacifisme, així com cercar models no sexistes que ens permetin a tots i totes desenvolupar les nostres potencialitats, són els principals

objectius a assolir, posant l'accent en la necessitat de convocar no només a les dones, sinó al conjunt de la societat per generar canvis socials.

L'Administració Local i la societat necessita un conjunt de canvis que modifiquin les condicions de vida en els àmbits propers a les persones, a les ciutats, als barris, al veïnatge i a la família. És en aquests marcs on es troba la concreció dels drets, de les possibilitats, i de la capacitat d'acció col·lectiva per lluitar contra la violència, la pobresa, el desconeixement, l'atur, la manca de recursos i la discriminació.

Les polítiques municipals a favor de la igualtat d'oportunitats parteixen d'un compromís polític i d'una necessitat evident, perquè les lleis han demostrat que no són suficients per afrontar les desigualtats. De la igualtat legal a la real hi ha un gran tram per recórrer ja que la cultura de rols, home i dona, està molt arrelada, però el canvi d'actituds ha de partir tant de les expectatives de les persones responsables de programes municipals, com de les entitats o col·lectius de dones i de la ciutadania en general.

## **2. SITUACIÓ ACTUAL : LA REALITAT COM A PUNT DE PARTIDA**

La realitat continua presentant evidències de la persistència de desigualtats i desavantatges entre la situació de les dones i els homes en molts àmbits, fet que encara limita les possibilitats de desenvolupament de les dones o que impedeix que puguin gaudir equitativament dels recursos públics o d'altres beneficis de la societat.

Aquestes condicions tenen a veure amb les arrels androcèntriques de la nostra cultura, amb la profunditat amb què estan configurats els imaginaris socials i amb la força amb què es reproduïxen, i han generat una distribució desigual del poder entre dones i homes i una assumpció també desigual de les responsabilitats familiars, domèstiques o de cura; edificant una societat que ha fet possible la pràctica inacceptable de la violència masclista; ha impedit, fins fa ben poc, la presència de les dones en els òrgans de decisió política i econòmica i ha silenciado en molts casos les aportacions individuals i col·lectives de les dones.

La transversalitat és un dels principis bàsics d'aquest Pla, ja que és fonamental incorporar la dimensió de la perspectiva de les dones i la igualtat en el conjunt de les polítiques i actuacions municipals, a tots nivells. El terme *transversalització* o *mainstreaming* fa referència a la necessitat que els poders públics incorporin la dimensió de gènere en totes les seves actuacions, i significa la incorporació de la perspectiva de gènere a totes les polítiques, a tots els nivells i a totes les etapes dels processos polítics. D'aquesta manera, es pretén que el conjunt de polítiques que produeix una institució impacti de manera equitativa en les oportunitats i les situacions socials de dones i homes, al mateix temps que reconeix les aportacions femenines en la construcció de la nostra societat.

Així doncs, la perspectiva de les dones és natural i imprescindible, des de tots els àmbits i disciplines. De la mateixa manera, cal aplicar en tots els àmbits i disciplines, anàlisis diferenciant la variable sexe que es recull en les estadístiques. D'aquesta forma es pot aconseguir un desenvolupament més coherent i efectiu en les polítiques públiques. No podem oblidar que l'àmbit local,

per la seva proximitat a la ciutadania i el seu vincle directe amb la vida quotidiana, representa l'espai més adequat per incloure i revisar les actuacions amb perspectiva de gènere.

## 2.1. El municipi de Tortosa

Tortosa és la capital de la comarca del Baix Ebre. És seu episcopal i constitueix un important centre agrícola, comercial i industrial.

Tortosa ha disposat històricament d'un ampli terme el qual, al llarg dels segles, s'ha anat disgregant i s'han format municipis independents. Avui, el municipi compta amb les EMD's de Jesús, Campredó i Bitem, així com els pobles de Vinallop i Els Reguers.

Durant els anys seixanta i part dels setanta el terme municipal de Tortosa era, amb els seus 424,26 km<sup>2</sup>, un dels més grans de Catalunya. Com a conseqüència de diverses segregacions territorials, Tortosa ha vist força retallada la seva extensió, tot i que continua essent un municipi de considerables dimensions, amb 215,30 km<sup>2</sup>.

## 2.2. Dades demogràfiques del municipi

| Habitants empadronats a Tortosa desglossat per sexes: |        |             |
|-------------------------------------------------------|--------|-------------|
| Població                                              | TOTAL  | Percentatge |
| Homes                                                 | 17.037 | 49,94%      |
| Dones                                                 | 17.081 | 50,06%      |

| Habitants empadronats per nucli de població: |        |             |        |        |
|----------------------------------------------|--------|-------------|--------|--------|
| POBLACIÓ                                     | TOTAL  | PERCENTATGE | HOMES  | DONES  |
| BITEM                                        | 1.161  | 3,40%       | 587    | 574    |
| CAMPREDO                                     | 1.255  | 3,68%       | 633    | 622    |
| JESÚS                                        | 3.832  | 11,23%      | 1.912  | 1.920  |
| REGUERS                                      | 663    | 1,94%       | 358    | 305    |
| TORTOSA                                      | 26.824 | 78,62%      | 13.356 | 13.468 |
| VINALLOP                                     | 383    | 1,12%       | 191    | 192    |
| TOTAL                                        | 34.118 |             | 17.037 | 17.081 |

**Habitants empadronats per intervals d'edat :**

|                 | Percentatges | Homes  | Dones  |
|-----------------|--------------|--------|--------|
| De 0 a 14 anys  | 15,24%       | 2.705  | 2.493  |
| De 15 a 64 anys | 64,41%       | 11.335 | 10.641 |
| De 65 i més     | 20,35%       | 2.997  | 3.947  |
| <b>TOTAL</b>    |              | 17.037 | 17.081 |

### **2.3. Estadística per sexe i nacionalitat : la diversitat d'orígens**

Les dades corresponents al Padró municipal ens informen que la procedència d'immigrants seria la següent: en primer lloc del Marroc, seguit per Pakistan, Romania, Xina, Equador, Moldàvia, Mali, Regne Unit i Ucraïna, i la resta de països.

Pel que fa a la distribució de sexes, la diferència entre els diferents col·lectius assenyalaria en general una major proporció d'homes que de dones procedents d'altres països, tret del Sud Amèrica, on el percentatge de dones llatinoamericanes supera en termes generals al d'homes, a causa de la demanda d'ocupació adreçada a les dones: feines relacionades amb l'atenció personal i de la llar.

Hi ha un total de 87 nacionalitats reflectides a les dades del padró (dades de 2016), tot i que la presència de moltes d'elles és testimonial. En qualsevol cas, hi ha una diversitat important de procedències i, per tant, d'orígens culturals plurals. La transformació de la ciutadania, ara més plural i diversa, haurà d'influir en les accions i actuacions que en el futur es planifiquen.

### **2.4 EL PROBLEMA DE L'EXCLUSIÓ SOCIAL. DONES EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL I POBRESA**

Un altre factor específic a considerar en les necessitats actuals i futures de les dones es l'exclusió social que pateixen; l'exclusió és un concepte multifactorial que es defineix per la incapacitat de les persones que la pateixen per accedir als recursos (habitatge, cultura, etc) per l'aïllament i per la no participació en la convivència social. És a dir, per la manca de recursos materials i la pèrdua d'oportunitats per exercir la ciutadania.

Els col·lectius amb més alt risc de pobresa són les dones separades i divorciades (edat mitjana de quaranta anys i amb fills, cosa que els comporta

problemes de inserció laboral) dones aturades (l'atur femení és de més durada que el masculí i discriminat en protecció), dones immigrades (economia submergida, desconeixement de recursos, risc de prostitució), dones grans (solitud i baixes pensions), treballadores en precari (contractes temporals i de mitja jornada), mares solteres (dificultat d'accés al treball), dones gitanes (manca de participació en les activitats del municipi, desconeixement de recursos, prejudicis etc).

En concret entre els col·lectius de dones en risc d' exclusió social o amb risc de sofrir-la destaquem:

- € les dones sense llar, les característiques de les quals difereixen de les dels homes, ja que amb freqüència tenen responsabilitats familiars, major risc de ser prostituïdes, i de sofrir altres formes de violència de gènere, i amb menors possibilitats per accedir a la ocupació.
- € les dones discapacitades troben més dificultats per accedir a les mesures de foment de l'ocupació; tenen una major sobreprotecció familiar, la qual cosa els resta autonomia fent-les més dependents física i moralment de les persones que les cuiden i tenint una major probabilitat de sofrir les conseqüències de la violència de gènere.
- € Dones immigrants: Un alt nombre de dones immigrants té un baix nivell de formació, el que les fa més vulnerables a situacions de marginació i exclusió social, incloent el risc de ser prostituïdes.
- € Dones d'ètnia gitana: Malgrat que la situació social i les condicions de vida de la comunitat gitana han millorat en els darrers anys, encara segueix sent un dels grups socials més vulnerables a situacions d'exclusió social. Aquestes dones pateixen aquesta vulnerabilitat i els arrelats prejudicis cap a la seva comunitat.
- € Dones grans: Un dels canvis demogràfics més significatius que està experimentant la població en el decurs dels últims anys és l'envelliment de la població. El conjunt de les projeccions demogràfiques indiquen un aprofundiment del fenomen de l'envelliment, així com de la feminització de la vellesa; fenomen que és general a tota Europa, i que a Catalunya no és pas una excepció. Aquest canvi demogràfic i social ha afectat de manera específica a les dones grans. Hi ha més dones que homes d'edat avançada perquè la seva expectativa de vida és més llarga, però també paguen un cost més alt en malalties i pobresa. Especialment en les vídues, el risc de pobresa es multiplica perquè les percepcions econòmiques que reben es redueixen, al temps que augmenten les dificultats per mantenir l'autonomia física i sovint la psíquica.

L'esperança de vida i la situació econòmica de les persones grans han tingut repercussions en el mercat de l'habitatge i en la propietat de les vivendes. Gairebé una de cada dues llars d'aquest grup d'edats té com a persona titular a una anciana que viu sola; i malgrat que la majoria són propietàries dels habitatges on viuen, no disposen de les rendes necessàries pel seu manteniment. Tampoc cal oblidar les dificultats econòmiques per a fer front a les despeses de les imprescindibles obres de rehabilitació, la seva conservació inadequada, la manca d'ascensor, d'aïllament tèrmic i acústic, l'absència de calefacció i d'altres.

D'altra banda, la manca d'espais urbans i punts de trobada de les dones i per a les dones, accentuen l'aïllament que repercuteix en un empitjorament de les condicions psíquiques i físiques d'aquest segment de la població. La ciutat no està pensada per a la gent gran, fet que es especialment cert en el cas de les dones.

### **Objectius generals:**

Entre els principals problemes amb que es troben els col·lectius de dones en risc d'exclusió social o amb risc de sofrir-la hi solen haver un desconeixement total dels recursos al seu abast, baixa escolarització, marginació per part de la resta de la societat i dificultat per l'accés a la ocupació, manca de coneixement del funcionament del sistema sanitari, una falta de valoració de les mesures preventives i, ens alguns casos, unes ínfimes condicions quant a higiene i salubritat en alguns habitatges.

*No podem, doncs, parlar d'igualtat d'oportunitats sense tenir en compte aquests col·lectius i sense prendre mesures d'actuació positives encaminades a la correcció d'aquestes desigualtats.*

## **2.5 L'ASSOCIACIONISME DE DONES**

Pel que fa a l'associacionisme de dones, es tracta de fomentar una presència visible i empoderada de les dones a les associacions i, també, un canvi de mirada que permeti veure on som les dones, quin són els nostres interessos, la nostra manera de fer, de pensar, d'actuar; les nostres aportacions com agents actius de les vida comunitària.

Les associacions suposen un procés de transformació i millora, tant del territori com dels serveis de què gaudeix la ciutadania.

Les activitats culturals, les de solidaritat i cooperació, com moltes altres, no es poden entendre sense conèixer el paper fonamental que les associacions han tingut durant molt de temps.

En els darrers 20 anys a Catalunya s'ha produït un canvi en les dinàmiques socials, culturals, econòmiques i polítiques, que ha requerit i afavorit una societat activa i participativa. Per mitja de l'associacionisme, s'aconsegueix el reforç moral del grup, gaudir d'un teixit social ric, divers i plural i es cohesiona socialment la ciutadania, augmentant el sentiment de consciència cívica, pertinença urbana, integració social i enfortiment de la identitat col·lectiva, contribuint de manera molt important a donar veu i projecció als interessos i demandes dels diferents col·lectius. És, en definitiva, un gran mecanisme per a la integració social i el compromís de la població envers el municipi.

### **3. ELS EIXOS ESTRATÈGICS EN EL PLA DE POLÍTQUES DE DONES, OBJECTIUS I MESURES.**

Els ajuntaments són l'ens productor, executor i avaluador de les polítiques públiques: elaboren programes, projectes i activitats que afecten la vida de tot l'entorn d'un municipi. En aquest sentit, entenem que en el procés d'implementació i avaluació del Pla de Polítiques de Dones s'ha d'aconseguir el màxim de participació i implicació en tot el procés, no només des de les diferents àrees de l'Ajuntament i dels recursos municipals i privats que treballen per la igualtat de gènere, sinó també de les diferents entitats i associacions, i de les dones a títol individual, per incorporar les seves visions, experiències, necessitats i demandes.

També cal incidir que el Pla de Polítiques de Dones no és una activitat o un grup d'actuacions individuals sinó que està dins -és o en forma part- dels processos participatius del poble. D'aquesta forma, el Pla és el resultat de l'anàlisi conjunta de l'avaluació del Pla anterior, de la informació obtinguda de diferents fonts oficials (estadístiques, legislació sectorial, normativa vigent, plans i programes d'altres àmbits territorials etc) i del treball realitzat pel personal tècnic municipal.

Per tot això, el Pla local de Polítiques de Dones té dos objectius elementals:

- 1.- Crear noves línies d'actuació per demandes que actualment, no tenen resposta,
- 2.- Mantenir i garantir les actuacions que es fan actualment i que incideixen en el Pla de Polítiques de Dones.

Els objectius i actuacions se sotmetran a una avaluació continuada, per conèixer els resultats que s'obtenen en l'aplicació del Pla i els efectes que produeix en la nostra societat. També caldrà adaptar-lo a la realitat canviant.

Les accions recollides en el Pla, es plantegen amb la finalitat d'anar integrant la perspectiva de gènere en les polítiques socials, en tots els programes i actuacions municipals des de la transversalitat. Es tracta doncs, d'un esforç que hem de fer des de les institucions polítiques, el teixit associatiu i la ciutadania en general. En tots els àmbits podem trobar experiències que cal reivindicar, compartir i enfortir.

Per tant volem posar l'accent en la necessitat de continuar impulsant la política de Pla local de Dones, malgrat les dificultats econòmiques i de recursos, ja que els municipis han de continuar sent els principals forjadors dels drets inherents a la ciutadania, i les polítiques de dones són una de les principals contribucions.

Aquest Pla estableix un conjunt de línies estratègiques de les quals se'n desprenen les accions a realitzar, definides amb un clar enfocament de treball transversal i coordinat, i dirigides a aconseguir aquesta igualtat real entre dones i homes. S'entén com un instrument que permetrà incrementar el benestar i la qualitat de vida de les dones i també de tota la població. Aquest document doncs, ha de ser tingut com un marc de referència a l'hora de planificar i definir el desenvolupament de les actuacions municipals integrant la perspectiva de

gènere; accions que es defineixen en el present Pla i que es desenvolupa en 10 eixos estratègics, cadascun dels quals conté una sèrie d'objectius i mesures que es materialitzen en actuacions i programes concrets.

Cal comentar que en alguns sectors del nostre municipi ja s'estan duent a terme actuacions que treballen tant els objectius principals com els específics, i en els quals no cal implantar una nova activitat, sinó que l'actuació principal és garantir la seva continuïtat i mantenir i millorar la seva qualitat.

## **EIX 1 : Incorporar les polítiques de dones en tots els àmbits de la gestió municipal**

En les últimes dècades, les polítiques d'igualtat s'han estructurat al voltant de les mesures i el desenvolupament d'iniciatives amb les quals fomentar la participació de les dones en diferents esferes de la vida pública. Actuacions basades en una concepció liberal de la igualtat, que assumeix que tractant igual a dones i homes ja està garantida la igualtat d'oportunitats. Sens dubte, s'han aconseguit molts progressos, però la realitat demostra que actualment les desigualtats persisteixen i que la posició de la dona respecte als homes molts cops continua sent de desavantatge. Així, els organismes municipals, a partir d'aquestes necessitats comencen a dur a terme polítiques i estratègies per lluitar contra aquesta desigualtat i es comencen a dissenyar plans d'acció positiva per intentar que les dones tinguin l'opció de participar lliurement en tots els àmbits, públics i privats, defensant els seus drets i lluitant per la igualtat.

Per tot això, serà necessari que els recursos amb els que comptem en l'actualitat apliquin de forma eficaç i òptima les polítiques de les dones i per a les dones, incorporant, com dèiem, el punt de vista i les necessitats de les dones en la programació de les diverses polítiques locals, és a dir reorganitzar, millorar, desenvolupar i avaluar els processos de manera que la perspectiva de gènere s'incorpori a totes les polítiques, a tots els àmbits i a totes les fases, per part dels actors normalment involucrats en l'adopció de mesures polítiques.

El gran repte, però, és el d'arribar al major nombre de dones possible, especialment a les dones no associades ni pertanyents a cap tipus d'organització per tal de facilitar espais de trobada que promoguin i incentivin la seva participació en la gestió municipal.

Apropar l'Administració a les persones és una condició bàsica per millorar les condicions de vida; i el diàleg entre l'Administració i la població només es pot establir eficaçment en un espai de justícia, respecte i llibertat.

### **Objectius principals:**

- Conèixer la realitat de les dones al municipi: dades demogràfiques, de la vida familiar, de l'educació, del treball, de la salut, de la participació, de la marginació, dels maltractaments i dels serveis específics.
- Incloure, de forma transversal i coordinada, la perspectiva de gènere en totes les polítiques municipals.
- Prendre el pols a la situació de la dona al municipi, intentant marcar accions per afavorir i millorar els aspectes que calguin i fer-nos una idea molt clara de les mancances i necessitats que té el col·lectiu de

dones al nostre municipi: aspectes laborals, econòmics, culturals, associacionisme, etc.

No podem obviar que entre els sectors més desfavorits usuaris dels Serveis socials, es troba un alt percentatge de dones. Molt sovint les actuacions en matèria de dona fan necessària la intervenció conjunta de professionals i institucions de diferents camps. Posar els mitjans perquè aquesta intervenció estigui adequadament coordinada i es base en unes pautes d'actuació programades i planificades per endavant ha de ser un dels principis orientadors del pla, de manera que la correcta coordinació entre totes les parts implicades permeti optimitzar els recursos i millorar l'atenció als/les ciutadans/es des d'un punt de vista qualitatiu i quantitatiu.

Els recursos han de ser un instrument fonamental per a la integració social de les dones, introduint la perspectiva de gènere en les seves intervencions. I encara que la demanda de serveis socials per part de les dones deu ser atesa a través dels recursos destinats al conjunt de la població, en ocasions és necessari dur a terme actuacions específiques per a col·lectius de dones d'alt risc o en situació de marginalitat social.

### **1.1 Conèixer i divulgar la situació de la dona tortosina, les situacions de desigualtat i les causes que les provoquen.**

- ✧ Analitzar i donar a conèixer estudis periòdics a les diferents entitats i col·lectius implicats en el Pla, sobre la realitat de les dones a Tortosa
- ✧ Vetllar per la inclusió de la variable sexe en els estudis, campanyes, activitats, enquestes, estadístiques i en tota la informació que es generi, en i des de l'Ajuntament.

### **1.2 Sensibilitzar al personal de l'administració pública, a les entitats privades i als col·lectius professionals sobre la igualtat d'oportunitats entre homes i dones.**

- ✧ Continuar la formació del personal de l'Administració en igualtat d'oportunitats, ampliant la formació teòrica i pràctica sobre l'enfocament integral de gènere en els plans de formació contínua específics per al personal de l'Ajuntament.
- ✧ Eliminar possibles imatges victimitzadores, marginadores o sexistes de les dones en tota la documentació, materials i mitjans de comunicació municipal i en les campanyes d'informació que realitzin les diferents àrees municipals.
- ✧ Utilitzar un llenguatge no androcèntric. Formar el personal tècnic en l'ús del llenguatge no sexista en l'elaboració de documentació administrativa.
- ✧ Realitzar un seguiment del *PROTOCOL D'ACTUACIÓ CONTRA L'ASSETJAMENT SEXUAL I L'ASSETJAMENT PER RAÓ DE SEXE A L'AJUNTAMENT DE TORTOSA*, així com altres protocols sobre assetjament per raó de sexe, laboral, i violència de gènere als organismes municipal pels seus treballadors/es.
- ✧ Fomentar el treball i l'organització en xarxa a través de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) facilitant la relació

directa i la proximitat entre les dones de la ciutat mitjançant els cursos d'informàtica que ja es fan al municipi.

- ✧ Difondre el Pla Municipal de Dones i les actuacions que d'ell se'n desprenguin entre les entitats locals, col·lectius socials, associacions i dependències municipals.

## **EIX 2 : Fomentar iniciatives culturals i d'oci que afavoreixin la igualtat d'oportunitats entre dones i homes**

Històricament l'espai d'oci i el seu desenvolupament personal ha estat ocupat i utilitzat principalment pels homes. El concepte de "temps lliure" es comença a utilitzar en els anys 60 del segle XX, com a *temps propi i disponible de lliure elecció*, per aquelles persones que estaven realitzant una feina activa i remunerada; és a dir: els homes, per la qual cosa quedaven exclosos d'aquesta definició les dones, la gent gran o els aturats.

Amb el transcurs dels anys i per diversos factors (distinta concepció del treball, accés de la dona al mercat laboral, augment de l'esperança de vida, usos de l'oci per als jubilats, etc) es va ampliant la importància del temps lliure i l'oci; augmenta el nombre de persones que en fan ús, i es creen al seu entorn unes estructures econòmiques i se'l reconeix, d'altra banda, com un nou espai educatiu, amb una àmplia oferta de serveis.

### **2.1 Reconèixer i valorar el treball, la cultura i les activitats de les dones.**

- ✧ Recolzar i/o impulsar iniciatives per donar a conèixer els diferents col·lectius de dones procedents de diferents països i les seves cultures.
- ✧ Fer una projecció equilibrada entre dones i homes en les representacions escultòriques, noms dels carrers, edificis municipals i espais públics.
- ✧ Promoure la participació de les dones en l'oferta cultural i d'oci que ofereix la ciutat.
- ✧ Implicar als mitjans de comunicació en la difusió de la informació creada pels grups i associacions de dones.
- ✧ Suport a tallers de dones de la població.
- ✧ Continuar amb la tasca de donar a conèixer a la ciutadania els recursos públics de protecció social, mitjançant la web de l'Ajuntament i la difusió de tríptics i diferents fulls informatius repartits per les diferents àrees del mateix Ajuntament, així com pels centres d'Atenció primària (CAPS), centres d'ensenyament, associacions, i d'altres.
- ✧ Difondre aquells programes i activitats que tinguin com a destinatàries principals les dones, especialment aquelles que es trobin en situacions de risc d'exclusió social.

- ✧ Detecció de continguts sexistes en tradicions i manifestacions artístiques i culturals per la supressió dels estereotips de gènere en les activitats festives dels diferents barris.
- ✧ Continuitat de l'organització d'actes commemoratius amb motiu del 8 de març i 25 de novembre amb la col·laboració i implicació d'altres institucions i dels col·lectius i organitzacions de la ciutat, fomentant la seva participació.

**Regidories implicades : Serveis Socials i Drets Civils, Cultura i Universitats, Turisme, Joventut i Agermanaments.**

### **EIX 3 : Fomentar la coeducació i la formació en la igualtat d'oportunitats**

Malgrat que els rols de gènere estan canviant a la nostra societat, és un fet que encara sovint es transmeten continguts androcèntrics i sexistes, que contribueixen en la interiorització d'un model estereotipat de feminitat i masculinitat. Existeixen encara estereotips i desequilibris entre les dones i els homes, i entre les nenes i els nens, que s'han de descobrir i eradicar. Així, el desenvolupament de la coeducació, permet aportar model educatius que potencien identitats personals a partir de la diversitat i la individualitat com a garantia que les persones participin i es desenvolupin lliurement sense cap tipus de desigualtat.

Una forma de discriminar a les dones és a través del llenguatge, ja que quan s'elimina a les dones del llenguatge desapareixen del pensament. Mitjançant el llenguatge la societat segueix reflectint la desigualtat però també la reforça, ja que malgrat la profunda transformació que ha experimentat el paper social de les dones, els missatges es transmeten mostrant encara en moltes ocasions

una imatge parcial que sovint les situa en posició subordinada respecte als homes, ja que de les diferents possibilitats triem aquelles que encaixen amb tot allò que hem après i sens ha transmès culturalment. El llenguatge pot ser un instrument que contribueixi al canvi social si s'utilitza de forma no androcèntrica. De fet, podríem parlar més que de llenguatge sexista, d'un ús sexista del llenguatge, ja que el sexisme no està tant a la llengua sinó a la ment de les persones. Així doncs, si podem canviar les conductes, també podem canviar l'ús del llenguatge.

Hem de ser conscients també que en la societat actual, és molt important la formació i els coneixements en les noves tecnologies, i que les dones - especialment de mitjana edat en endavant- moltes vegades no disposen dels coneixements necessaris en aquesta matèria, la qual cosa dificulta tant el seu accés al mercat laboral com la utilització de les mateixes com a eina pròpia de relacionar-se, cercar recursos, etc, ja que la seva funció principal és la millora de la qualitat de vida de les persones.

Es tracta ,doncs, de promoure la coeducació des de l'àmbit municipal, per tal d'incorporar els valors que puguin influir en la millora de la convivència, la no discriminació i el no sexisme, i que ocupen un lloc principal en el procés educatiu, contemplant-la de forma integral, des de tots els seus espais de socialització: sistema reglat i l'educació no formal.

### **3.1 Fomentar la coeducació i la formació en la igualtat d'oportunitats**

- Incloure en l'educació formal i no formal l'educació en igualtat d'oportunitats, la reflexió crítica sobre els tabús i els estereotips sexistes, com a contingut transversal en les activitats educatives municipals.
- Garantir l'existència d'una oferta formativa i educativa que tingui en compte els diferents col·lectius de dones, les seves necessitats i interessos, així com la seva disponibilitat horària.
- Fomentar la utilització de les tecnologies de la informació com a eina organitzativa clau, tant per les entitats com pels grups informals.
- Potenciar i donar a conèixer aquells espais wifi de lliure accés per tal de fomentar l'accés de les dones a internet com a eina de comunicació, informació, relació i empoderament.
- Recolzar campanyes per la sensibilització de la població en la corresponsabilitat familiar sobre la distribució de les responsabilitats familiars i domèstiques, potenciant el valor de les feines quotidianes i de la llar, així com l'ús del llenguatge no sexista.
- Difondre recursos formatius destinats a les dones.
- Recomana a la comunitat escolar en l'ús d'un llenguatge no sexista en l'elaboració de comunicacions i materials escolars.
- Integrar la perspectiva de gènere en l'educació sexual i afectiva que qüestionï el model tradicional de masculinitat estructurat en el control, la violència, la dominació, el poder i el rebuig dels sentiments, com a forma de prevenció de la violència domèstica.
- Atenció a la família: treballar els rols educatius dels pares i mares envers les seves filles i fills, sensibilitzant sobre la importància de coeducar en l'àmbit familiar.
- Promoure l'accés de les dones als espais de formació de persones adultes, especialment d'aquelles en risc o situació d'exclusió social.
- Promoure l'intercanvi de coneixements entre les dones del municipi.
- Promoure la realització d'actuacions en matèria d'educació per la igualtat dirigides a col·lectius amb baixa presència en l'educació formal, i fomentar una educació basada en la interculturalitat, la diversitat i la solidaritat.
- Realització de programes formatius i de foment de l'ocupació, dirigides a dones i altres col·lectius especialment vulnerables.

**Regidories implicades : Serveis Socials i Drets Civils, Esports, Activitats Reglades i SAC, Noves tecnologies, Promoció Econòmica, Comerç i Fires, Diversitat Cultural, Ensenyament i Sanitat, Cultura i Universitats, Turisme i Joventut i Agermanaments.**

## EIX 4 : Impulsar la participació i integració de les dones en l'activitat pública

La realitat ens mostra que tradicionalment les dones han partit d'una posició clarament desigual i discriminatòria en el que s'anomena l'espai públic o esfera productiva, en tant que el seu rol femení únicament s'havia situat en l'àmbit productiu amb plenes i exclusives responsabilitats familiars i de cura de la llar. Les dones ens hem trobat amb molts entrebancs per fer-nos escoltar i per formar part dels llocs de responsabilitat i de presa de decisions i el que succeeix, en moltes ocasions, és que malgrat tenir més formació que els homes, ens troben relegades a llocs de subordinació de forma perpètua.

Actualment, però, cada cop més les dones van accedint a totes les esferes socials. Així, ens trobem pel que fa a la representació política que si bé les dades mostren que la presència de les dones en aquest àmbit ha anat augmentat any rere any, encara estan lluny de ser-hi en paritat.

També ha augmentat el nombre de regidores electes i d'alcalduesses, tot i que la presència femenina continua sent minoritària.

Hem de tenir en compte que la participació de forma igualitària de dones i homes en tots els nivells i àmbits de la vida és fonamental per la construcció d'una societat democràtica i per a que les persones se sentin identificades amb els projectes i les polítiques públiques, i que aquestes es valorin com una proposta positiva i de millora de qualitat de vida per a tothom.

*Aquest eix estratègic pretén impulsar les mesures necessàries per que la participació i la integració de les dones en l'activitat pública a tots nivells sigui una realitat.*

### Presència de les dones a la política

| Parlament de Catalunya |       |       | Parlament Europeu     |       |       |
|------------------------|-------|-------|-----------------------|-------|-------|
|                        | Dones | %     |                       | Dones | %     |
| Legislatura 1992-1995  | 20    | 14,8% | Legislatura 1989-1994 | 103   | 16,5% |
| Legislatura 1995-1999  | 22    | 16,3% | Legislatura 1994-1999 | 143   | 22,9% |
| Legislatura 1999-2003  | 37    | 27,4% | Legislatura 1999-2003 | 194   | 31,0% |
| Legislatura 2003-2006  | 43    | 30,4% | Legislatura 2004-2009 | 222   | 30,4% |
| Legislatura 2006-2010  | 48    | 35,6% | Legislatura 2009-2014 | 229   | 35,2% |
| Legislatura 2010-2014  | 56    | 41,5% |                       |       |       |

## Diputades al Congrés

## Senadores

| Dones                 | %                | Dones                 | %               |
|-----------------------|------------------|-----------------------|-----------------|
| Legislatura 1989-1993 | <b>51</b> 14,6%  | Legislatura 1989-1993 | <b>27</b> 10,8% |
| Legislatura 1996-2000 | <b>76</b> 21,7%  | Legislatura 1996-2000 | <b>36</b> 14,5% |
| Legislatura 2000-2004 | <b>110</b> 31,4% | Legislatura 2000-2004 | <b>62</b> 24,1% |
| Legislatura 2004-2008 | <b>123</b> 35,1% | Legislatura 2004-2008 | <b>66</b> 25,5% |
| Legislatura 2008-2012 | <b>124</b> 35,4% | Legislatura 2008-2012 | <b>80</b> 30,4% |

(Font: Elaboració pròpia de l'Institut Català de les Dones)

Quan parlem d'igualtat d'oportunitats, no podem obviar que hi han determinats col·lectius de la població femenina que poden veure's més fàcilment afectats pels processos d'exclusió social, a causa de que històricament les dones han tingut menys oportunitats per accedir en igualtat de condicions que els homes als recursos socioeconòmics. Això les fa dependre, en ocasions, dels homes per subsistir, o en absència d'ells, de les ajudes d'institucions públiques o privades.

### 4.1 Promoure la participació de les dones en llocs de responsabilitat.

- Conscienciar a la ciutadania i en especial a les dones sobre la necessitat d'auto organitzar-se i crear teixit per tal d'articular les seves veus i demandes en l'espai públic, per millorar la seva qualitat de vida i millorar de forma col·lectiva la qualitat de la nostra societat.
- Crear una xarxa de dones expertes en diferents àmbits per tal de facilitar l'intercanvi d'experiències i coneixements.

### 4.2 Cooperar amb les associacions de dones per promoure la igualtat d'oportunitats.

- Establir línies de col·laboració permanents amb l'Ajuntament, facilitant la participació i l'aportació de les dones en el disseny de les polítiques municipals.
- Continuar amb la realització de cursos de formació dirigits a les associacions de dones per adequar els seus objectius i actuacions a les necessitats del moment.
- Promoure accions que facilitin l'accés a la participació de les dones discapacitades, a través de les associacions pròpies i les associacions de dones existents.
- Promoure la participació de les dones procedents d'altres localitats i països, tant en col·lectius propis com en altres organitzacions on estiguin implicades: AMPES, associacions de veïns,... i en activitats lúdiques, culturals i d'oci.
- Prestar assistència tècnica a les associacions de dones en la programació, execució i avaluació de les seves activitats.

- Fomentar el treball i l'organització en xarxa a través de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) facilitant la relació directa i la proximitat entre les dones de la ciutat.
- Realitzar tallers de motivació i habilitats socials dirigits a dones que facilitin la seva incorporació a la vida social, cultural i política.
- Garantir la participació social de les dones grans, donant suport a les seves associacions. Fomentar, des de la iniciativa pública, cursos de formació sobre la cura de persones grans, que facilitin la implicació d'altres membres de la família.
- Promoure la cura de la gent gran -i sobre tot de la gran quantitat de dones soles que viuen al municipi- donant una especial rellevància als serveis d'atenció domiciliària dirigits a la gent gran, en col·laboració amb les famílies.
- Promoure accions d'atenció a dones grans que viuen soles
- Apropar el coneixement dels recursos existents a les dones a través dels diferents punts d'informació a la ciutat.
- Fomentar una cultura comunitària basada en la integració i el respecte per la diversitat cultural. Col·laborar amb el teixit associatiu en el desenvolupament d'activitats que afavoreixin la igualtat d'oportunitats.

**Regidories implicades : Serveis Socials i Drets Civils, Regidoria d'Esports Activitats reglades i SAC, Cultura i Universitats, Noves tecnologies, Promoció econòmica, Comerç i Fires.**

### **EIX 5 : Promoure iniciatives que facilitin la conciliació de les responsabilitats personals, familiars i laborals**

Per facilitar la participació social de les dones és necessari un repartiment més igualitari entre dones i homes en la dedicació a les tasques domèstiques i cura de les persones dependents, així com la creació d'una xarxa més àmplia i consolidada de recursos socials que responguin a les noves necessitats emergents.

La legislació nacional i autonòmica vigent en matèria d'igualtat inclou en el seu articulat la necessitat d'afavorir la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les dones i els homes, ja que aquesta no es pot entendre com un assumpte exclusivament de les dones o un problema personal, sinó que s'ha de tenir una resposta social per mitjà d'una actuació conjunta de les administracions públiques, empreses i la societat en general.

Entre els recursos públics o finançats en part per les diferents administracions que faciliten la conciliació tenim: els permisos de maternitat/paternitat, recursos per l'atenció a menors (serveis de menjador, activitats extraescolars, casals d'estiu...), recursos per a l'atenció a persones majors dependents (Llei de Dependència), etc.

*La corresponsabilitat entre dones i homes és un dels fonaments bàsics de la convivència. Es tracta de compartir les responsabilitats en la presa de decisions, la planificació i el desenvolupament de les tasques d'atenció i cura. Aquest fet beneficiarà positivament a tota la societat.*

## **Els usos del temps i els espais:**

L'ús del temps no és neutre en termes de gènere; les diferències i asimetries entre dones i homes en l'ús i percepció del temps és determinant en la construcció i reproducció de les desigualtats de gènere. Actualment, els canvis estructurals tant socials com familiars, obliguen a una reestructuració de l'organització social si es vol aconseguir una societat igualitària en la qual homes i dones participin de la mateixa manera. Però per aconseguir tal objectiu és necessari compartir el treball, organitzant i distribuint el mateix i flexibilitzant els usos del temps. Per a l'anàlisi de les diferències en els usos del temps i les dificultats per a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral de les dones i dels homes a la ciutat s'han de tenir en compte quatre variables:

- la cura de les persones majors i de les dependents
- les tasques domèstiques i la vida personal
- el treball remunerat
- els recursos per la conciliació.

Al voltant del 80% d'aquestes tasques són realitzades per dones (dades UAB).

### **5.1 Sensibilització de la societat en la necessitat de fer compatible el context familiar i laboral de les dones**

- Afavorir el seguiment i ajuda a les dones que necessitin suport per poder portar a terme les seves obligacions familiars o necessitats a la seva llar.
- Difondre al municipi les campanyes sobre la necessitat de fer compatible els horaris de treball amb les responsabilitats familiars.
- Sensibilitzar en la conciliació familiar i laboral en els diferents àmbits educatius.
- Donar suport econòmic i social a dones en risc d'exclusió social

### **5.2 Impulsar la reorganització dels usos del temps i els espais**

- Consideració de la situació de monoparentalitat i vulnerabilitat d'altres col·lectius de dones com a criteri d'admissió als recursos lúdic-educatius municipals.
- Continuar amb la creació i fomentar la utilització dels recursos comunitaris públics com ara activitats educatives i lúdiques fora d'horari escolar, centres de dia, ajudes a domicili, serveis de cangurs o altres.
- Consideració de la situació de monoparentalitat i vulnerabilitat d'altres col·lectius de dones com a criteri d'admissió als recursos municipals.

## **EIX 6 : Implicar les dones en la creació d'un hàbitat adient i en la potenciació d'una relació respectuosa de la societat al medi ambient**

El que podem anomenar relacions materials de les dones amb el medi ambient presenta en els països desenvolupats unes característiques diferents a altres països en vies de desenvolupament, ja que són molt poques les dones que en la pràctica hi incideixen com a productores de bens i en canvi, per la seva funció d'educadores i de protectores de la salut familiar i de la salubritat de l'entorn, ho fan molt com a consumidores, constituint el segment de la població potencialment més conscient dels costos ambientals i socials de la producció , el consum massiu i el més actiu pel que fa als usos del reciclatge.

### **6.1 Fomentar la participació de les dones en la construcció de la nostra ciutat**

- Incloure la perspectiva de les dones en el disseny, planificació i ús dels espais i equipaments de la ciutat, de forma que es tingui en compte les seves necessitats i interessos.

### **6.2 Adequar les polítiques d'habitatge, medi ambient i transport públic a les necessitats d'organització de la vida quotidiana**

- Incorporar la perspectiva de les dones en els estudis sobre transports, habitatge i medi ambient, per tal de millorar la qualitat de vida de la població .
- Millorar l'enllumenat públic en aquells carrers i zones on la ciutadania, especialment les dones, té major sensació d'inseguretat.

## **EIX 7 : Millorar l'ocupabilitat de les dones**

Des de la incorporació de la dona al mercat laboral, aquest ha estat l'àmbit en el que s'ha centrat més l'atenció de les anàlisis sobre desigualtats entre dones i homes, podent observar que les dones són més presents en els contractes a temps parcial i contractes temporals que els homes, que tenen una taxa d'atur més elevada, que han de realitzar el que es diu la "doble jornada" pel que fa a les tasques domèstiques i de cura dels membres de la família, la qual cosa significa que, com a mínim, la seva activitat dins el mercat laboral la majoria de vegades és de pitjor qualitat.

D'altra banda, malgrat que les dones en alguns casos tinguin una preparació superior als homes, participen en el mercat de treball en condicions de desavantatge, ja que degut a les càrregues familiars les dones són pobres en temps i a més, sovint el mercat de treball associa els ingressos als homes i infravalora les activitats econòmiques relacionades amb les dones.

### **7.1 Conèixer la realitat de les dones de la ciutat entorn al món de treball**

- Oferir informació i assessorament a les dones que tinguin un objectiu laboral, sigui la recerca d'un lloc de treball o la promoció professional.

- Afavorir la incorporació, permanència i promoció de les dones al mercat laboral a través de la formació i desenvolupament de polítiques actives d'ocupació.

## **7.2 Fomentar la participació de les dones en una formació ocupacional que correspongui a les seves necessitats**

- Difondre els recursos formatius existents per tal que la informació arribi a totes les dones de la ciutat.
- Afavorir en aquests cursos de formació la participació de les dones amb més dificultats.
- Desenvolupar cursos de formació ocupacional en noves tecnologies adreçats a les dones per superar la fractura digital.
- Adaptar els horaris de les accions formatives a les necessitats de les famílies.
- Creació d'itineraris d'inserció laboral per a dones en risc d'exclusió social i víctimes de violència de gènere.
- Afavorir la relació amb persones que actuen de mediadores socials en col·lectius específics, facilitant la seva formació a través de projectes i programes socioeducatius comunitaris.
- Potenciar la mediació laboral amb les empreses a fi d'afavorir la incorporació de la dona al món del treball.
- Informar a empreses i usuàries sobre contractes bonificats, subvencions, etc, per contractar dones majors de 45 anys, dones de llarga aturada, dones en risc d'exclusió social.

## **7.3 Fomentar les iniciatives de creació d'empreses per part de dones**

- Ajudar a difondre les campanyes que impulsin les dones a crear les seves pròpies empreses, facilitant informació sobre les ajudes, subvencions i línies de finançament existents amb condicions preferents per a dones emprenedores.

**Regidories implicades : Serveis Socials i Drets Civils, Noves tecnologies, Promoció econòmica, Comerç i Fires.**

## **EIX 8 : Promoure la presència i participació de les dones en tots els nivells de pràctica esportiva**

Amb aquestes mesures es tracta de fomentar la pràctica de l'esport en les dones com una activitat que pot contribuir a millorar la salut i el benestar :

- Elaboració d'un mapa de recursos esportius segons l'ús realitzat per dones i homes.
- Fomentar la pràctica de l'exercici físic entre les dones de totes les edats.
- Disposar d'una oferta esportiva municipal adient a les condicions i interessos de les dones on es pugui combinar l'activitat lúdico-esportiva

amb l'activitat en família, amb espais segurs i propers als barris i amb facilitats d'accés amb transport públic.

- Visibilització d'esportistes del municipi que hagin destacat o destaquin en l'àmbit esportiu.

## **EIX 9 : Promoció de la salut de les dones**

El concepte de salut proposat per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) la defineix com un estat complet de benestar físic, mental i social. Aquesta definició posa de manifest que la salut de les persones té a veure no només amb la biologia, sinó que els factors ambientals i socials són també determinants per al benestar.

Introduir la perspectiva de gènere en l'anàlisi de la salut implica reconèixer que existeixen diferències entre les dones i els homes que transcendeixen l'aspecte biològic i que són construïdes socialment. La salut de les dones, igual que tots els aspectes de les seves vides, s'ha vist erròniament inclosa dins dels patrons i interessos dels homes o reduïda a les qüestions específiques derivades de la seva diferència biològica, com la reproducció o la maternitat.

La salut de les dones en relació al seu rol de cuidadores té unes conseqüències importants per la seva salut tant física com mental. Segons molts estudis, les dones que realitzen el seu treball només en l'àmbit domèstic presenten un pitjor estat de salut que les dones que realitzen treballs remunerats, ja que no gaudeixen dels beneficis que proporciona l'ocupació retribuïda: autonomia econòmica, oportunitats per desenvolupar l'autoestima, suport social i autonomia per prendre decisions.

D'altra banda, la salut de les dones que assumeixen una doble jornada, a causa de la manca de corresponsabilitat dels homes en les tasques domèstiques i la cura dels fills, també es ressent i tendeix a empitjorar tant a nivell físic com mental, la qual cosa els suposa una pitjor qualitat de vida.

La salut de les dones cuidadores és un camp poc estudiat. Les dones han estat responsables de mantenir la salut, ja que se les ha responsabilitzat de tenir cura de la família i de les persones del seu entorn. Aquest fet ha pogut perjudicar-les, pel motiu que al atendre les necessitats d'altres persones han descuidat el propi benestar.

Per això sorgeix la necessitat de participar en programes d'educació en la salut per a dones i que es facin estudis i es fomenti la creació i desenvolupament de serveis per la prevenció i tractament de les malalties que majoritàriament patim.

És imprescindible que el sistema sanitari prengui consciència d'aquesta realitat de forma integrada i orienti les seves pràctiques adequadament per no reforçar els rols de gènere responsabilitzant o induint únicament a les dones cap a la cura d'altres persones i perquè desenvolupi una atenció adequada a les dones que presenten problemes de salut deguts a la sobrecàrrega del treball domèstic no remunerat, evitant caure, com en altres realitats de la salut femenina, en una excessiva medicalització. Tanmateix, és necessari reforçar la responsabilitat masculina en la cura de la seva pròpia salut i en la de la seva família.

### **9.1 Impulsar la prevenció de les dones en temes de salut a través de la formació i la sensibilització**

- Desenvolupament d'accions de suport psicopedagògic (tallers i punts per compartir vivències) dirigides a dones amb grans càrregues familiars no compartides i altres en situacions de solitud i/o marginació.
- Fomentar campanyes en els centres educatius i les diferents entitats i associacions de dones per l'adquisició d'hàbits de vida saludable, fomentant la pràctica d'esport i una alimentació adequada.
- Donar a conèixer a la ciutadania els programes específics d'atenció a la salut específics per les dones, diferenciant cada grup d'edat i cada situació.
- Participar activament en els espais de coordinació entre l'Ajuntament i les institucions sanitàries locals que articuli accions de sensibilització per a la salut de la població, especialment de les dones
- Participar en els actes del dia Mundial de la Salut de les Dones.
- Realització de campanyes d'informació sobre la influència dels rols de gènere, i especialment el de cuidadora, en la salut de les dones. Suport a l'edició de Tallers sobre la cura de les persones cuidadores.

### **9.2 Impulsar programes que tractin de forma especialitzada malalties que afecten a les dones.**

- Augmentar les accions respecte als grups de dones que requereixen una atenció específica en matèria de salut, com són les dones en risc d'exclusió social que pateixen un desconeixement dels recursos existents.
- Donar suport als programes per la prevenció del càncer d'úter i de mama.

## **EIX 10 : Lluitar contra les formes de violència exercides per homes o dones**

Les actuacions que es duen a terme en l'actualitat per eradicar la violència exercida sobre les dones són molt importants i contrasten amb la invisibilitat total que existia respecte a aquest problema anys enrere. Així, les primeres actuacions polítiques s'inicien en la dècada dels anys vuitanta. S'actua respecte als actes violents que es produeixen en el si de la família, i que normalment són exercits pels homes contra les dones. Com a fruit d'aquestes actuacions, els poders públics comencen a assumir que la violència contra les dones que es produeix en l'àmbit familiar és un problema de caràcter estructural, fruit de la persistència d'elements patriarcals, i no sols una qüestió de desavinences fatals entre els membres d'una parella.

El procés d'implantació de les polítiques públiques ha estat el resultat de la interacció entre l'activitat política, els debats socials i els mitjans de comunicació. El moviment feminista ha estat impulsor i agent actiu, tant com a moviment social com en la seva vessant institucional. La producció acadèmica,

per la seva part, ha subministrat els conceptes i el marc teòric que han articulat les polítiques públiques.

Aquest objectius i actuacions s'han marcat amb la intenció que s'eradiquin totes les formes de violència, a dones i homes, a través la realització d'investigació, campanyes de sensibilització, formació, accions reivindicatives, difusió de tot tipus d'informació relacionada amb aquest tema i disposar dels serveis que s'adeqüin a la realitat i les circumstàncies que estem patint en l'actualitat.

A les nostres terres, es creà al 2009 el **PROTOCOL PER A L'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA A TERRES DE L'EBRE**, projecte que no només ha de col·laborar en el camí cap a l'eradicació de la violència masclista sinó que ha donar una resposta social i institucional satisfactòria a les dones afectades tot evitant la victimització secundària d'aquestes, així com establir una xarxa a les Terres de l'Ebre que vetlli per un model integral. Segons la definició que conté aquest protocol, s'entén per violència masclista, la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Aquest protocol, conjuntament amb altres propostes i serveis dels diferents municipis del nostre territori i de la resta de Catalunya, es plantegen com a eines estratègiques per combatre la violència envers les dones, tasca que comparteix objectius i es complementa amb el Pla local de polítiques de Dones de la ciutat de Tortosa.

### **10.1 Prevenir la violència cap a les dones**

- Accions informatives dirigides a tota la població sobre les causes i conseqüències de la violència vers les dones.
- Celebració del dia 25 de Novembre, dia internacional contra la violència envers les dones.
- Incloure en la pàgina web de l'Ajuntament una secció informativa sobre el problema de la violència a les dones: telèfons, ajudes, institucions, documents, etc.
- Impulsar i participar en les campanyes de sensibilització ciutadana contra les violències de gènere, especialment aquelles adreçades a la prevenció a les escoles.
- Continuar amb la difusió i seguiment de la Guia Municipal de Recursos i Serveis per a dones que pateixin violència masclista.
- Continuació i seguiment de les xerrades de prevenció en violència a l'alumnat que realitza algun curs al Centre de Formació ocupacional.

### **10.2 Realitzar actuacions per l'eradicació de la violència a les dones**

- Realització d'un diagnòstic que tingui en compte les causes, la incidència i les formes que adopta la violència en el municipi, establint estadístiques periòdiques sobre maltractaments.
- Oferir formació específica sobre igualtat i violència de gènere a l'equip professional de Serveis Socials, que intervé en les diferents etapes d'informació i d'atenció a les situacions de violència contra les dones, i als professionals de Salut.
- Seguiment i avaluació del Protocol d'actuacions i coordinació entre els diferents serveis existents al municipi.
- Continuar amb la prioritització de l'accés de les víctimes de maltractament en aquells casos urgents, als diferents programes municipals existents.
- Oferir el Servei d'atenció i acolliment d'urgències per a dones en situació de violència i els seus fills i filles.

## **10.2 Tractament integral a la violència de gènere**

- Establir actuacions que tinguin en compte la sensibilització social, la prevenció i la recuperació de les dones que sofreixen la violència i dels seus fills i filles, tenint en compte l'impacte que en tots els aspectes genera aquesta situació tant per la persona que ho pateix com per la resta de la família.
- Creació d'espais oberts de suport socioeducatiu a les dones que pateixen violència, estan en situació de risc o l'han patit, i a llurs filles i fills, per tal de compartir experiències i superar obstacles.
- Donar a conèixer a la gent gran i altres persones el problema de la violència, mitjançant xerrades, col·loquis, conferències..adreçats a població que normalment no té consciència d'aquesta problemàtica.
- Suport a les accions i campanyes contra l'explotació sexual, amb especial incidència en les dones i les adolescents, promovent una "tolerància zero" envers els actes delictius relacionats amb la tracta d'éssers humans amb l'objectiu de l'explotació sexual.
- Promoure el control sobre els anuncis de contactes als mitjans de comunicació locals.

**Regidories implicades : Serveis Socials i Drets Civils, Regidoria de Joventut i Agermanaments.**

## **4. IMPLANTACIÓ, SEGUIMENT I AVALUACIÓ**

### **• IMPLANTACIÓ**

La implantació d'aquest pla està previst que es realitzi en els propers dos anys, prioritzant cada any les accions que es consideren més necessàries.

### **• SEGUIMENT**

El seguiment el durà terme l'equip responsable del departament de serveis socials qui haurà de promoure la definició anual d'activitats per les diferents unitats i persones implicades. S'haurà de controlar el compliment de les accions proposades, controlar la seva eficàcia i proposar mesures correctores quan es detectin errors.

Per fer-ho s'aniran recollint i enregistrant les opinions dels responsables de cada acció, així com de les persones beneficiàries de les accions. Alhora caldrà recollir informació sobre les accions realitzades per conèixer els efectes sobre l'organització i informar als responsables del seu funcionament.

D'aquí es podran proposar noves mesures i objectius, o redefinir els objectius plantejats en el cas que l'avaluació no hagi mostrat resultats positius.

### **• AVALUACIÓ**

Al final de cada any caldrà avaluar si el pla ha estat eficaç i si les accions desenvolupades han contribuït a reduir les desigualtats en els aspectes proposats. Per fer-ho, caldrà realitzar un diagnòstic simplificat, centrant-lo en els aspectes que afecten les accions definides al Pla, mitjançant la informació recollida en la fase de seguiment.

Es durà a terme una reunió anual, que estarà coordinada per la regidoria de Serveis Socials i Drets Civils, amb totes les persones implicades en l'execució de les accions. En aquesta reunió s'analitzaran les fitxes de seguiment i es tindran en compte les opinions de totes les persones implicades: responsables, executores i destinataries.

L'avaluació ha de permetre dur a terme les modificacions pertinents del Pla, eliminant aquelles accions que no han assolit els objectius pretesos i reforçant, ampliant o incorporant noves accions.

Les dades o indicadors a tenir en compte a l'hora de fer l'avaluació per sectors seran:

- El resultat i l'impacte. Avaluació del compliment del Pla.
- L'adequació dels temes treballats.
- La gestió i els processos.
- L'impacte en la presa de decisions i les polítiques.
- L'ús dels recursos.

- Nombre de persones (homes i dones) que han participat en el disseny.
- Nombre d'actuacions de sensibilització promogudes o desenvolupades per l'Ajuntament i les diferents entitats implicades.
- Nombre de professionals de cada col·lectiu que han rebut formació específica sobre les matèries corresponents.
- Nombre de tallers de coeducació realitzats, nombre d'alumnat participant, diferenciat per sexe i edat.
- Nombre d'intervencions d'orientació dirigides a la gent gran i nombre de participants
- Nombre actuacions portades a terme amb l'objectiu de fer visible l'aportació de les dones a la societat.
- Nombre de participants en les diferents activitats i commemoracions del dia 8 de març i 25 de novembre. Cobertura de les actuacions realitzades.
- Nombre accions realitzades per reforçar el paper d'intermediació amb les empreses.
- Nombre de treballadors/es que han rebut formació en igualtat
- Materials formatius elaborats sobre corresponsabilitat
- Nombre d'usuàries derivades a cursos d'alfabetització digital segons perfil
- Nombre de dones en situació o risc d'exclusió social participants de cursos de formació.
- Nombre d'intervencions i derivacions a serveis d'orientació, assessorament i intermediació laboral
- Nombre d'aportacions fetes.
- Nombre d'aportacions que han quedat recollides en les decisions i s'han desenvolupat.
- Grau de satisfacció dels i de les participants.
- Nombre de tallers de sensibilització sobre la prevenció i eradicació de la violència de gènere.
- Nombre de campanyes de sensibilització organitzades per la prevenció i eradicació de la violència de gènere.
- Nombre d'assistents als tallers diferenciat per sexe.
- Nombre de centres educatius que han participat en les diferents actuacions.
- Nombre d'associacions i agents socials als qui s'ha fet arribar el pla (suport paper o electrònic)
- Periodicitat mitja d'actualitzacions de continguts web.
- Nombre de suggerències rebudes.
- Informe de valoració de les suggerències rebudes.
- Relació d'exemplars editats i distribuïts dels diferents materials que expressin el compromís de l'Ajuntament amb la política de dones.
- Mecanismes utilitzats per la divulgació del Pla.
- Temps esmerçat.

## **5. METODOLOGIA D'ELABORACIÓ.**

- Estudi de gabinet i investigació actualitzada de les diferents dades quantitatives per sectors.
- Anàlisi de les fonts secundàries
- Consulta d'altres plans de dones
- Entrevistes amb les diferents regidories, entitats i persones implicades
- Tallers participatius amb tècnics/tècniques
- Tallers participatius amb les diferents associacions de dones i de veïns
- Actuacions amb entitats i grups de dones
- Debat i recollida d'opinions i propostes per part de tots els agents implicats respecte a quins aspectes de les relacions desiguals entre homes i dones requereixen una atenció especial per part de les actuacions municipals.
- Diagnosi quantitativa i qualitativa
- Adaptació de la redacció del pla de polítiques de dones
- Presentació del pla a la regidoria de Serveis Socials i Drets Civils i avaluació per l'equip de govern.
- Validació i aprovació del pla

## **FONTS CONSULTADES:**

- Padró municipal.
- Dades del Consell comarcal i de l'Ajuntament.
- IDESCAT
- Legislació: Conferència Mundial de les Dones de Beijing al 1995, Tractat d'Amsterdam el 1999, Constitució espanyola de 1978 , Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género, Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, Estatut d'Autonomia de Catalunya, lei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, Pla de Polítiques de Dones de la Generalitat de Catalunya per al període 2008 a 2011, realitzat per l'Institut Català de les Dones i Pla estratègic de polítiques de dones de la Generalitat de Catalunya 2012-2015.
- Entrevistes amb associacions de Dones, Associacions d'immigrants, col·lectiu gitano, professionals de la salut, ocupació, immigració, centres de formació d'adults, cultura, educació, Serveis Socials i Drets Civils.
- Consulta d'altres plans de polítiques de Dones
- Comissió de violència familiar i de Gènere, Hospital Clínic de Barcelona.

- La participació de les dones en els municipis. 2006.(Generalitat de Catalunya. Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació).
- Redacció del II Pla Operatiu contra la Violència de Gènere de l'Aj. de Barcelona, presentat a la Permanent del Consell de Dones de Barcelona. Maig 2006.
- Protocol per a l'Abordatge de la Violència Masclista a les Terres de l'Ebre, 2009.
- Estudi sobre l'envelliment de les dones: habitatge i pobresa (Ajuts a la Recerca Francesca Bonnemaison en Igualtat d'Oportunitats i Gènere ).
- Document base per al debat del programa d'actuació municipal 2208-2011, Ajuntament de Barcelona.
- Guia Per al Disseny i la Implantació d'un Pla d'Igualtat d'Oportunitats als Ajuntaments (Generalitat de Catalunya/ICD)
- Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural a Tortosa 2010-2013. (ACISI)
- Entrevistes i col·laboració amb l'Institut català de les Dones (ICD).
- Dades de l' Equip bàsic d'atenció social primària, relatives a la Política de Dones de l'Ajuntament de Tortosa, així com entrevistes i col·laboració amb la mateixa.

## **WEBS CONSULTADES:**

[www.mujeresparalasalud.org/index.php](http://www.mujeresparalasalud.org/index.php)  
[www.separadasydivorciadas.org/esp/enlaces.php](http://www.separadasydivorciadas.org/esp/enlaces.php)  
[www.mujeresenred.net/](http://www.mujeresenred.net/)  
[associaciolika.org](http://associaciolika.org)  
[xarxaperlaconvivencia.blogspot.com](http://xarxaperlaconvivencia.blogspot.com)  
[www20.gencat.cat/portal/site/icdones](http://www20.gencat.cat/portal/site/icdones)  
[premsa.gencat.cat/pres](http://premsa.gencat.cat/pres)  
[20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.cd](http://20.gencat.cat/portal/site/icdones/menuitem.cd)  
[www.tortosa.cat/](http://www.tortosa.cat/)  
[observatori català de la família \(web gencat\)](http://observatori.català.de.la.família(web.gencat))  
[xtec.net/serveis/eap/e3907120/](http://xtec.net/serveis/eap/e3907120/)  
[xtec.es/eap/documents/index.htm](http://xtec.es/eap/documents/index.htm)  
[xtec.cat/serveis/creda/e3925251/](http://xtec.cat/serveis/creda/e3925251/)  
[www.gencat.cat/ics/ebre/sap.html](http://www.gencat.cat/ics/ebre/sap.html)  
[www.baixebre.cat/serveis-socials.asp](http://www.baixebre.cat/serveis-socials.asp)  
[http://www.gencat.cat/drep/dgpar/sumaris/participacio\\_3.pdf](http://http://www.gencat.cat/drep/dgpar/sumaris/participacio_3.pdf)  
[idescat.cat/emex](http://idescat.cat/emex)